

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Çevre ve Şehircilik Bakanı Murat KURUM** tarafından Anayasanın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Muazzez ORHAN IŞIK
Van Milletvekili

Türkiye'de HES Projeleri ile suyun kullanım hakkı özel şirketlere verilmekte, binlerce ağacın kesilmesine, ormanların yok edilmesine, erozyona, toprak kayması riskinin oluşmasına, doğal bitki örtüsünün zarar görmesine neden olmaktadır. Nehir ve derelerin doğal akış yönleri değiştirilmekte, yüzey sularının kurumasıyla etraftaki canlı türleri yok olmaktadır. HES inşaatlarından çıkan hafriyat, çoğu zaman dere yataklarına boşaltılmaktadır. İnşaat dönemi boyunca patlatılan dinamit; hava ve toprak kirliliğine yol açmakta, çıkan gürültü seviyesi ise canlı yaşamını ciddi derecede etkilemektedir. Yeni yollar açılmakta, gürültü ve yoğun trafik de habitat üzerinde ciddi olumsuzluklar oluşturmaktadır. HES'lerin işletme aşamasında ise; üzerinde bulunduğu akar suyun kullanılması sonrasında HES ve regülatörler arasında kalan kısımlarda su ciddi derecede azalmakta, suyun akış miktarı, akış hızı, derinliği ve taban yapısı büyük ölçüde değişmektedir. Sulama problemlerine bağlı olarak tarımsal üretim konularında gerilemeler yaşanmakta, çiftçiler mağdur edilmektedir. Nehrin akış hızı değiştiğinden, sudaki çözünmüş oksijen miktarı da azalmakta, bu durum toplu balık ölümlerine neden olmaktadır. Van'ın Çatak ilçesinde HES inşaatı sürecinde ve sonrasında "kamuoyuna yansıyan bilgiler bağlamında 60 tondan fazla balığın HES etkisiyle telef olduğu ve çiftçilerin zarar gördüğü ifade edilmiştir."

Van'ın Erciş ilçesine bağlı Geliye Zilan bölgesinde, 1978-1992 yılları arasında inşa edilen Koçköprü Barajı'nda, son dönemlerde çok sayıda toplu balık ölümü yaşandığı kamuoyuna yansımıştır. Barajda herhangi toplu balık ölümlerine karşı herhangi bir önlem alınmazken, toplu şekilde ölen balıkların halk tarafından tüketilmeye devam ettiği iddia edilmektedir. Önceki yıllarda su seviyesinin düşüklüğü sonrasında kirli bir tabaka ile kaplanan baraj bir çok amaçla kullanılmaktadır. Tarımsal arazilerin sulanmasında da kullanılan suyun nihai olarak Van gölüne karıştığı bilinmektedir. Barajın suyunu sağlayan derelerin üzerine yapılan HES'lerin suyun debisi ve akış yönünü etkilediği ve su seviyesinin çok hızlı bir şekilde düşürüldüğü, bunun sonucunda balıkların yaşaması için gerekli koşulların ortadan kalktığı ve toplu balık ölümlerinin yaşandığı iddia edilmektedir. HES nedeniyle balıkların oksijensiz kalması sonucunda toplu öldüğü veya hareketlerinin kısıtlanması nedeniyle kolay avlandığı görgü tanıklarınca ifade edilmektedir.

51446

Bu bağlamda;

- 1) Erciş'teki Koçköprü barajında toplu balık ölümleri hakkında bakanlığınız bir inceleme yapmış mıdır? Buradaki toplu balık ölümlerinin nedeni nedir? Toplu balık ölümlerinin önlenmesi amacıyla bakanlığınız hangi tedbirleri alacaktır?
- 2) Erciş'teki Koçköprü barajına su taşıyan dereler üzerinde son yıllarda yapılmış veya yapımı devam eden HES'lerin ve inşaat sürecinin Çevresel Etki Değerlendirmesi yapılmış mıdır? Bu kapsamda toplu balık ölümlerinin olabileceği öngörülmüş müdür?
- 3) HES inşaatları sonucu toplu balık ölümlerinin yaşandığı iddiası hakkında Erciş'teki vaka için bir inceleme başlatacak mısınız? Ülke genelinde benzer başka vakalar mevcut mudur?
- 4) Erciş'te toplu ölmüş balıkların halk tarafından tüketiminin risklerini azaltmak amacıyla Tarım ve Orman Bakanlığı ile birlikte hangi tedbirleri alacaksınız?
- 5) Toplu balık ölümleri ve diğer çevresel zararlar nedeniyle yapım süreci devam eden HES'lerin inşaatının durdurulması planlanmakta mıdır?
- 6) Türkiye'de HES'ler ve toplu balık ölümleri arasında dolaylı veya doğrudan bağlantı olduğunu gösteren bilimsel çalışmalar mevcut mudur?